

тика). – 2014. – № 1 (32). – С. 68–71; Вознюк А. А. Особливості кваліфікації злочинів під час трансформації співучасті / А. А. Вознюк // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2014. – № 2 (91). – С. 51–59. 21. Попович Н. С. Стійкість та попередня зорганізованість як ознаки організованої групи / Н. С. Попович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 3. – С. 228–239. 22. Кваша О. О. Співучасть у злочині: сутність, структура та відповідальність : дис. ... док. юрид. наук : 12.00.08 / Кваша Оксана Олександрівна. – К., 2013. – С. 341–342. 23. Гуторова Н. О. Вчинення злочину організованою групою осіб (кримінально-правовий аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / Н. О. Гуторова. – Х., 1996. – С. 15; Гуторова Н. А. Совершение преступления организованной группой лиц (уголовно-правовой аспект) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Гуторова Н. О. – Х., 1996. – С. 78. 24. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України* / [Андрушко П. П., Арсенюк Т. М., Бантишев О. Ф. та ін.] ; за заг. ред. П. П. Андрушка, В. Г. Гончаренка, Є. В. Фесенка. – С. 75. 25. *Коржанський М. Й.* Кваліфікація злочинів : навч. посіб. / Коржанський М. Й. ; [вид. 3-тє, доповн. та переробл.]. – К. : Атіка, 2007. – С. 94–95. 26. *Тельнов П. Ф.* Кто отвечает за соучастие в преступлении. – С. 70. 27. *Матишевський П. С.* Кримінальне право України. Загальна частина : підруч. для студ. юрид. вузів і фак. / Матишевський П. С. – К. : А.С.К., 2001. – С. 173. 28. Там само.

УДК 343.97:343.77

**Ю. А. ТУРЛОВА**

## **ФЕНОМЕН ЕКОЛОГІЧНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ДЕФІНІЦІЇ**

*У статті досліджено та уточнено понятійно-категорійний апарат, що використовується для вивчення екологічної злочинності. Вивчення поняття екологічної злочинності та визначення її специфічних (ідентифікуючих) ознак дало можливість запропонувати авторську дефініцію екологічної злочинності.*

**Ключові слова:** екологічна злочинність, дефініція, явище, ідентифікуючі ознаки.

### **Турлова Ю.А. Феномен экологической преступности: вопросы криминологической дефиниции**

*В статье исследован и уточнен понятийно-категорийный аппарат, который используется для изучения экологической преступности. Изучение понятия экологической преступности и определение ее специфических (идентифицирующих) признаков позволило предложить авторскую дефиницию экологической преступности.*

---

© *ТУРЛОВА Юлія Анатоліївна* – кандидат юридичних наук, докторант відділу проблем кримінального права, криминології та судоустрою Інституту держави і права ім. В.М. Корецького Національної академії наук України

**Ключевые слова:** *экологическая преступность, дефиниция, явление, идентифицирующие признаки.*

**Turlova Iuliia. The phenomenon of ecological crime: problems of criminological definitions**

*The article handles and specifies the ecological crime terms and definitions used at the ecological criminality research. Research of the ecological criminality concept and determination of its specific and identifying features results in new definition of the ecological crime suggested by the author.*

**Key words:** *ecological crime, definitions, identifying features.*

Останні десятиліття відзначаються неухильним зростанням уваги світової науки до дослідження питань взаємодії суспільства та природного середовища. Це закономірно, оскільки на початку третього тисячоліття однією з пріоритетних глобальних проблем людства стало збереження природного середовища та життя на Землі.

В.І. Вернадський зазначав, що зі збільшенням масштабів та інтенсивності діяльності людство, взяте в цілому, перетворилося на потужну геологічну силу. Це зумовило перехід біосфери в якісно новий стан. Вже сьогодні винищено 2/3 лісів планети; в атмосферу щорічно викидається понад 200 млн. т оксиду вуглецю, близько 146 млн. т діоксиду сірки, 53 млн. т оксидів азоту і т.д. Близько 700 млн. га колись продуктивних земель пошкоджено ерозією (при всій площі оброблюваних земель, рівної 1400 млн. га). У результаті руйнування місць існування живих організмів втрачено колишнє біологічне різноманіття планети<sup>1</sup>. Очевидним є той факт, що природні ресурси та відновлювальні здатності живої природи аж ніяк не безмежні.

Значною мірою наявна екологічна криза зумовлена існуванням масштабної екологічної злочинності. Професійно проблемами злочинності, у тому числі й екологічної, мають займатись кримінологи. Головним елементом предмета кримінології є сама злочинність, а однією з функцій – давати її науковий опис. У даній статті, ґрунтуючись на загальнотеоретичних знаннях про сутність злочинності автором здійснено спробу визначення поняття «екологічної злочинності» та її ознак.

Дослідження, що проводились різними авторами стосовно розробки проблем, пов'язаних із екологічною злочинністю, сформуvalи значний масив наукової інформації.

Теоретичним і практичним проблемам екологічної злочинності та її окремих видів приділялась увага у роботах відомих вітчизняних та зарубіжних вчених в галузі кримінології, кримінального та екологічного права, зокрема, В.І. Андрейцева, Г.І. Балюк, С.Б. Гавриша, А.П. Гетьмана, О.Л. Дубовик, Е.М. Жевлакова, Н.Г. Іванової, О.М. Костенко, Т.В. Корнякової, Н.Р. Малишевої, О.В. Мельник,

В.К. Матвійчука, В.О. Навроцького, Г.С. Поліщука, Ю.С. Шемшученка та ін.

Водночас, незважаючи на безумовну значимість наукових напрацювань у цій сфері, стан кримінологічного дослідження екологічної злочинності на сучасному етапі не можна визнати задовільним, адже в існуючих наукових працях ця проблема вивчалась фрагментарно або в рамках більш вузької кримінологічно-правової проблематики (дослідження екологічної злочинності на регіональному рівні, або ж певного виду екологічної злочинності, або ж з позицій запобігання їй певним суб'єктом).

Для будь-якої науки важливим питанням є термінологія, яку вона використовує для розробки і науково обгрунтованого вирішення проблеми. На думку А.П. Гетьмана, «найважливішою задачею будьякої науки є всебічне вивчення, а потім вираження в поняттях і наукових визначеннях свого предмету, будьякого явища (предмету дослідження). Поняття та їх наукові визначення – це своєрідні згустки людського мислення, що увібрали до себе знання про предмет, його властивості та риси. Наукові визначення ... мають велике значення як для теорії, так і для правозастосовчої практики»<sup>2</sup>.

Розглядаючи термін «екологічна злочинність», варто зауважити, що він, як і будь-який інший термін являє собою елемент певної терміносистеми, у нашому випадку – кримінологічної. Під терміном у науковій літературі розуміється слово чи підрядне словосполучення, що має спеціальне значення, виражає та формує професійне поняття та застосовується у процесі пізнання та освоєння наукових і професійно-технічних об'єктів та відносин між ними»<sup>3</sup>.

Однією з умов для існування та застосування терміну «екологічна злочинність» є обов'язковість дефініції поняття, що висловлюється цим терміном. Як зауважує А.В. Суперанська, визначення є логічним процесом (прийомом) пояснення поняття, а дефініція – самим результатом цього процесу<sup>4</sup>.

Варто зауважити, що передусім існує проблема, пов'язана з необхідністю досягнення єдності юридичної термінології, її однозначності, усунення суперечностей та розбіжностей при застосуванні у наукових і нормативно-правових джерелах термінів «злочини проти довкілля», «злочини проти навколишнього середовища», «злочини проти навколишнього природного середовища», «екологічна злочинність».

На думку В.К. Матвійчука, поняття «довкілля» не має змістовного навантаження і «породжує ще більш суперечності і невизначеність». Відтак, на його думку більш прийнятним є поняття «навколишнє природне середовище», яке охоплює доступну людині природу<sup>5</sup>.

У науковій літературі також поширена думка, відповідно до якої зазначені терміни розглядаються як синоніми<sup>6</sup>. Словосполучення «навколишнє природне середовище» закріплене у базовому акті екологічного законодавства – Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища», а термін «довкілля» та словосполучення «безпечне для життя й здоров'я довкілля» були запроваджені Конституцією України та застосовані у Кримінальному та Цивільному кодексі.

Виходячи зі змісту терміна «довкілля», це простір, що оточує об'єкт (людину) та являє собою сукупність природних і антропогенних об'єктів та явищ (рельєф і поверхневі відклади, повітря, кліматичні явища, ґрунти, води, рослинний і тваринний світ), що взаємодіють з техногенними компонентами, створеними суспільством. Відтак, довкілля складається з навколишньої природи, значною мірою зміненою людством в процесі господарської діяльності, і матеріального світу, створеного людиною. Довкілля включає в себе як природне середовище, так і створене людиною середовище для її життя (урбанізовані території, агломерації). Природне середовище, у свою чергу, об'єднує як незайману, так і рукотворну природу (лісонасадження, парки, водосховища, ставки)<sup>7</sup>.

Варто зауважити, що у природному середовищі, як місці проживання людини, сьогодні практично не залишилося суто «природного» елемента, не опосередкованого життєдіяльністю та впливом людини. Саме такі зміни у зв'язку «людина – природа» і відображає термін «довкілля», адже довкілля (навколишнє середовище) – система взаємопов'язаних природних та антропогенних об'єктів і явищ, які визначають умови життєдіяльності людини<sup>8</sup>. Як вважає Г.С. Поліщук, аргументом на користь застосування у нормативно-правових актах екологічної спрямованості терміну «довкілля» є, крім зазначеного, його лаконічність<sup>9</sup>.

Водночас, коли йдеться про різновид злочинності, об'єктом посягання якого є довкілля, у кримінологічній літературі, як правило застосовується термін «екологічна злочинність»<sup>10</sup>. Окремими авторами зазначений термін піддається критиці, оскільки визначення зазначеного різновиду злочинності як «екологічна» носить суперечливий характер і вимагає роз'яснення<sup>11</sup>.

Узагальнено позиція критиків терміну «екологічна злочинність» зводиться до таких міркувань. Значення терміну «екологічний» у різноманітних словосполученнях найбільш точно визначається як дружній до навколишнього середовища, тобто предикат «екологічний» означає суспільно корисний, безпечний для людини, суспільства та природи. Звідси випливає некоректність вживання терміну «екологічна злочин-

ність», оскільки за своєю сутністю остання антагоністична як суспільству, так і навколишньому природному середовищу як соціально корисній категорії, та існування її має наслідком руйнування окремих екосистем та довкілля в цілому, а також створення загрози життю та здоров'ю усіх людей.

Викладена аргументація для спростування потребує більш ґрунтовного аналізу терміну «екологічний» та його сучасного значення. Сам термін «екологія» походить від грецьких слів *oikos* – житло, помешкання, місце перебування та *logos* – вчення, слово, та був запропонований у 1866 році Е. Геккелем як назва науки про відносини живих організмів та спільнот, що ними утворюються, між собою та з навколишнім середовищем. Об'єктами екології можуть бути популяції організмів, види, спільноти, екосистеми та біосфера в цілому. Із середини ХХ ст. у зв'язку з посиленням впливу людини на природу екологія набула особливого значення як наукова основа раціонального природокористування та охорони живих організмів, а сам термін «екологія» – більш широкий зміст. З 70-х років ХХ ст. утворюється екологія людини, або соціальна екологія, що вивчає закономірності взаємодії суспільства і навколишнього середовища, а також практичні проблеми її охорони; вона включає різні філософські, соціологічні, економічні, географічні та інші аспекти (наприклад, екологія міста, технічна екологія, екологічна етика та ін.). У цьому сенсі йдеться про «екологізацію» сучасної науки, у тому числі й кримінологічної. Останніми роками навіть з'являються спроби комплексного обґрунтування нового наукового напрямку в кримінологічній науці – «Екологічної кримінології» як приватно-кримінологічної теорії<sup>12</sup>.

Отже, сучасне значення терміну «екологічний» має широке значення та відноситься до взаємодії суспільства та навколишнього природного середовища. Разом з тим, система «суспільство-природа» досить об'ємна категорія та містить не тільки позитивні аспекти, але такі, що мають негативний відтінок (наприклад, екологічна криза, екологічна катастрофа, екологічна проблема, екологічне лихо, екологічна небезпека, екологічне правопорушення).

Відтак, використання предикату «екологічна» у терміні «екологічна злочинність» є цілком прийнятним і логічним.

Аналіз змісту терміну «екологічна злочинність» доцільно розпочати з аналізу дефініцій, що були наведені різними авторам у кримінологічній літературі.

Так, у курсі кримінології за загальною редакцією О.М. Джужи екологічна злочинність визначається як сукупність злочинів, що посягають на екологічну безпеку, а також опосередковано на життя і здоров'я людей<sup>13</sup>.

Щодо визначення злочинності через поняття «злочин» (або ж їх сукупності) А.І. Долгова зазначала: «Практично термін «злочинність» вживають у тих випадках, коли мова йде про сукупність злочинів та осіб, які їх вчинили, у певних тимчасово-просторових межах. Це – найбільш простий і зрозумілий підхід, тим більше, що злочинність дійсно проявляє себе через злочини, що вчиняються конкретними особами»<sup>14</sup>.

На нашу думку, визначення злочинність як сукупності злочинів не розкриває її сутність як феномена (явища), адже складаючись з окремих різних за своєю природою індивідуальних актів утворюється явище, різко відмінне від частин, що його утворюють. Утворюється злочинність як соціальне явище, що існує в суспільстві, завдяки суспільству і в зв'язку з умовами цього суспільства.

У зв'язку з цим заслуговує на увагу висловлювання В.В. Голіни: «Можна прийти до висновку, що злочинність і злочини не однопорядкові поняття, що вони не співвідносяться один з одним як загальне та його частина, а, отже, сукупністю злочинів (навіть статистичною) не можна пояснити сутність злочинності. Природа їх є різною»<sup>15</sup>.

Хоча реальним проявом злочинності є злочини, вона є явищем, що відображає стан суспільного організму, та є наслідком соціальних умов життя суспільства. У злочинності проявляється не індивідуальна воля, а дія суспільних закономірностей. Злочинність виявляє такі зв'язки з іншими соціальними явищами, які відсутні або не можуть бути безпосередньо встановлені при аналізі індивідуальних злочинних проявів<sup>16</sup>.

Найбільш вдалим є, на наш погляд, підхід, що ґрунтується на уявленнях про злочинність як одного зі специфічних (девіантних) різновидів людської поведінки. Саме такою є дефініція А.П. Закалюка: «Злочинність – це феномен соціального життя у вигляді неприйнятної і небезпечної для суспільства масової, відносно стійкої, різнообумовленої кримінальної активності частини членів цього суспільства»<sup>17</sup>.

Водночас, крім наведених ознак визначення злочинності та окремих її видів, у тому числі й екологічної, має «конструюватись» за двома критеріями: об'єктивним, що відображає її властивості – у першу чергу соціально небезпечний характер, та суб'єктивним, що полягає у протиправному, формально визначеному у законі характері такої поведінкової діяльності.

Саме наявність специфічних ознак об'єктивного характеру якісно відрізняють екологічну злочинність від інших видів злочинності, що має бути відображено у дефініції.

Першою такою ознакою є спрямованість кримінальної активності, проявом якої є заподіяння (або загроза заподіяння) шкоди навколишньому природному середовищу, що знаходить своє вираження у погіршенні життєздатності, якості, цілісності, взаємозв'язків та інших

об'єктивних параметрів навколишнього середовища та його окремих екосистем (тваринний та рослинний світ, атмосферне повітря, землі, води, надра і т. ін.) – у межах, в яких вони потрапляють в сферу кримінально-правового регулювання.

Другою специфічною (ідентифікуючою) ознакою екологічної злочинності є її підвищена суспільна небезпечність, що проявляється у створенні реальної загрози біологічним основам існування людства.

Підвищена небезпечність екологічної злочинності зумовлена передусім посиленням антропогенного навантаження на природне середовище, що в умовах глобальної екологічної кризи створює загрозу заповідання суттєвої, часто не відновлюваної шкоди життєво важливим інтересам людини, суспільства та держави: зменшуються запаси природних ресурсів; забруднюється природне середовище; втрачається природний зв'язок між людиною та природою; загублюються естетичні цінності; екологічна криза загрожує не тільки гідному існуванню людини, але і самому життю; для держави екологічна криза пов'язана із скороченням свободи політичного вибору, яка обумовлена транскордонним характером екологічних проблем; загострення екологічної ситуації в різних регіонах світу стає причиною соціальної та політичної нестабільності, міждержавних протиріч та насильницьких конфліктів<sup>18</sup>.

Шкода, що заподіюється окремим елементам довкілля унаслідок існування екологічної злочинності, проявляється у небезпечних змінах природного середовища, що ведуть до порушення структури і функціонування природних систем (ландшафтів). Варто звернути увагу на те, що поняття шкоди є антропоцентричним, оскільки негативні зміни в природі оцінюються щодо умов існування людини.

Ілюструючи цю ознаку, доречним є навести песимістичне висловлювання, що було зроблене Жан-Батістом Ламарком ще у 1809 році: «Можна, мабуть, сказати, що призначення людини ніби полягає в тому, щоб знищити свій рід, попередньо зробивши земну кулю непридатною для проживання».

Третьою ідентифікуючою ознакою екологічної злочинності є її об'єктивна функціональність. Екологічна злочинність за її сутністю є продовженням «нормального» природокористування та однією з форм діяльності, яка в силу своєї результативності була відібрана суспільством в процесі його розвитку і закріплена як можливий зразок поведінки. Вчинення посягань екологічного характеру є одним із способів задоволення потреб людини. Очевидно, що за допомогою вчинення таких злочинів людина здатна забезпечити себе матеріально (що найбільш яскраво проявляється у злочинах, пов'язаних з протиправним заволодінням природними ресурсами (мисливських, рибних, рослин-



них, мінеральних), задовольнити вітальні потреби. Відтак, існування та розвиток екологічної злочинності (та іншої девіантної поведінки у цій сфері) означає її об'єктивну функціональність, адже в іншому випадку вона була б елімінована в процесі еволюції суспільства.

Четвертою ідентифікуючою ознакою екологічної злочинності є її соціально-конструктивний характер. Як справедливо зазначає Я. Гілінський, злочин і злочинність – поняття релятивні (відносні), конвенціональні («договірні»: як «домовляється» законодавці), вони суть – соціальні конструкти, які лише частково відображають соціальні реалії<sup>19</sup>.

Усвідомлення того, що значна частина звичних суспільних явищ є не чим іншим як конструкціями, більш-менш штучними, «побудованими» суспільством, склалося в соціальних науках лише в другій половині ХХ ст. У сучасній кримінології визнання злочинності соціальної конструкцією відбулося порівняно пізно, хоча сьогодні розділяється багатьма зарубіжними кримінологами. Найбільш яскраво історично-мінливий характер проявляється саме на прикладі екологічної злочинності. Те, що раніше було звичним (наприклад, усталені народні звичаї порубок у державному лісі, самовільне полювання, рибна ловля, вивіз побутових і промислових відходів до найближчого лісу чи поля, злив неочищених стоків у річку), вважається унаслідок криміналізації екологічним злочином. Таким чином, криміналізація є одним зі способів конструювання соціальної реальності.

Водночас, соціальне конструювання екологічної злочинності ґрунтується на об'єктивних реаліях. Так, реальністю є те, що деякі види людської життєдіяльності (зокрема, браконьєрство) завдають тваринному та рослинному світу значної шкоди, певні види економічної діяльності настільки негативно впливають на довкілля, що це призводить до стрімкого зростання захворюваності та смертності населення. Такі реалії негативно сприймаються і оцінюються спочатку окремими людьми, а потім – й усім суспільством.

Аналіз наукових джерел надав автору підстави вважати за доцільне застосовувати для визначення різновиду злочинності, об'єктом посягання якої є навколишнє природне середовище (довкілля), термін «екологічна злочинність».

Проведене автором дослідження поняття екологічної злочинності та її специфічних (ідентифікуючих) ознак дає можливість сформулювати дефініцію. Усвідомлюючи неповноту та не претендуючи на вичерпність запропонованої дефініції, на думку автора, екологічну злочинність можна визначити як соціальне явище, що має небезпечний для суспільства, об'єктивно-функціональний, соціально-конструктивний характер, та проявляє себе в поведінці, яка заборонена кримінальним



законодавством, та посягає на навколишнє природне середовище чи його окремі об'єкти, створюючи небезпеку біологічним основам існування людства.

1. *Данилов-Данильян В.И.* Экологические проблемы. Что происходит, кто виноват и что делать? / Данилов-Данильян В.И. – М. : Изд-во МНЭПУ, 1997. – 330 с.
2. *Гетьман А.П.* Термінологія екологічного законодавства: методологічні засади та перспективи уніфікації / А.П. Гетьман // Вісник Академії правових наук України. – 2003. – № 2-3. – С. 581.
3. *Головин Б.Н.* Лингвистические основы учения о терминах : учеб. пособие для филол. спец. вузов / Б.Н. Головин, Р.Ю. Кобрин. – М. : Высш. шк., 1987. – С. 5.
4. *Суперанская А.В.* Общая терминология: Вопросы теории / Суперанская А.В. – М. : Едиториал УРСС, 2004. – С. 17.
5. *Матвійчук В. К.* Кримінально-правова охорона навколишнього природного середовища: проблеми законодавства, теорії та практики : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / Матвійчук В. К. – К., 2008. – С. 163.
6. *Корнякова Т.* Навколишнє природне середовище як об'єкт кримінально-правової охорони у системі запобігання екологічній злочинності / Т. Корнякова // Вісник Академії правових наук України. – 2010. – № 2. – С. 169-177.
7. *Костицький В. В.* Екологія перехідного періоду: право, держава, економіка (Економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні) / Костицький В. В. – К. : ЗП і ПЗ, 2003. – С. 611.
8. *Словарь-справочник по экологии* / [Сытник К.М., Брайон А.В., Городецкий А.В., Брайон А.П.] / НАН Украины, Институт ботаники им. Холодного. – К. : Наукова думка, 1994. – С. 310.
9. *Поліщук Г. С.* Екологічне законодавство: деякі проблеми вживання термінології / Поліщук Г.С. // Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи [Текст] : тези доп. ІХ Всеукраїнської наук.-практ. конф. (Київ, 22 листоп. 2013 р.) / [ред. кол. В.В. Коваленко, В.В. Черней, М.В. Костицький та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2013. – 216 с. – С. 140.
10. *Жевлаков Э.Н.* Экологические преступления и экологическая преступность / Жевлаков Э.Н. – М. : Белые альвы : МП «Исток», 1996. – 93 с.; *Клетнева Е.Г.* Экологическая преступность в Российской Федерации: понятие, причины, условия и предупреждение : дис. ... канд. юрид. наук / Клетнева Е.Г. – М., 2007. – С. 127; *Криминология : учебник для юридических вузов / под редакцией проф. В.Н. Бурлакова, проф., академик В.П. Сальникова.* – СПб.: Санкт-Петербургская академия МВД России, 1998. – 576 с.; *Криминология : учебник для вузов / под общ. ред. д.ю.н., проф. А. И. Долговой* [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Норма, 2005. – 912 с.; *Криминология : навч. посіб. / за заг. ред. докт. юрид. наук, проф. О.М. Джужи.* – К. : Атіка, 2009. – 312 с.
11. *Попов И.В.* Преступления против природной среды. Понятие и содержание [Электронный ресурс] / Попов И.В. – Режим доступа : <http://sun.tsu.ru/mminfo/000063105/326/image/326-103.pdf>
12. *Экокриминология (oikoscrimenlogos): Парадигма и теория : Методология и практика правоприменения* / под общ. ред. В.П. Сальникова; предисл. Д.А. Шестакова. – СПб. : Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. – 432 с.
13. *Курс криминологии. Особлива частина : підручник / під заг. ред. доктора юридичних наук, професора Джужи О.М.* – К., 2001. – С. 151.
14. *Долгова А.И.* Преступность и общество [Текст] / Долгова А.И. – М., 1992. – С. 47. – (Серия: Актуальные вопросы борьбы с преступностью в России и за рубежом. – Вып. 3).
15. *Голина В. В.* Преступность: многообразие понятий и предметная сущность явления [Текст] /

В. В. Голина // Проблеми законності. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2009. – Вип. 100. – С. 327. **16.** *Даньшин І. М.* Проблеми детермінації злочинності / І. М. Даньшин // Вісник Академії правових наук України. – 1994. – № 2 : зб. наук. пр. : для наукових та практичних працівників. – Х. : Основа, 1994. – С. 120. **17.** *Закалюк А. П.* Курс сучасної української кримінології: теорія і практика [Текст] : в 3 кн. / Закалюк А.П. // Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. Кн. 1. – К. : Ін Юре, 2007. – С. 139. **18.** *Профілактика злочинів* : підручник / [О.М. Джужа, В.В. Василевич, О.Ф. Гіда та ін.] ; за заг.ред. докт. юрид. наук, проф. О.М. Джужа. – К. : Атіка, 2011. – С. 635. **19.** *Гилинский Я.* Что делать с преступностью? [Електронний ресурс] / Гилинский Я. – Режим доступу : [http://deviantology.spb.ru/etc/publications/Gilinsky-Chto\\_delat\\_s\\_prestupnostyu.pdf](http://deviantology.spb.ru/etc/publications/Gilinsky-Chto_delat_s_prestupnostyu.pdf)

УДК 340.6;343.9

**О. В. КУЛЬТЕНКО**

## **ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗАКОНОДАВЧОГО СХВАЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОВЕДЕННЯ МОЛЕКУЛЯРНО-ГЕНЕТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В УКРАЇНІ**

*Розглянуто терміни: «генетика», «ДНК», «РНК». Розтлумачено поняття «генна дактилоскопія». Вказано про відмінність складання ДНК-профілю людини з повним розшифруванням її геному. Запропоновано схвалити концепцію проведення молекулярно-генетичної експертизи в Україні: створити національний банк ДНК, здійснювати заходи протидії розповсюдженню патогенних мікроорганізмів і їх ідентифікації на підставі результатів аналізу ДНК Y-хромосом.*

**Ключові слова:** генетика, дезоксирибонуклеїнова кислота, рибонуклеїнова кислота, генна дактилоскопія, хромосома, людина.

**Культенко А.В. О необходимости законодательного одобрения концепции проведения молекулярно-генетической экспертизы в Украине**

*Рассмотрены термины: «генетика», «ДНК», «РНК». Разъяснено понятие «генная дактилоскопия». Указано о различии составления ДНК-профиля человека с полной расшифровкой его генома. Предложено принять концепцию проведения молекулярно-генетической экспертизы в Украине: создать национальный банк ДНК, осуществлять меры противодействия распространению патогенных микроорганизмов и их идентификации на основании результатов анализа ДНК Y-хромосом.*

**Ключевые слова:** генетика, дезоксирибонуклеиновая кислота, рибонуклеиновая кислота, генная дактилоскопия, хромосома, человек.

**Kultenko Alexander. On the need for legislative approval of the concept of molecular genetic examination in Ukraine**